

IDEGENFORGALOM • TURISTASÁG

Rovatvezető: Truszkowski Gyula dr.

Még egyszer a nyaraló szövetkezetekről

A szövetkezet és nyaralás c. cikkünkben kifejtettük, hogy egy a fogasztó nyaraló, mint a termelő kisember sürgős érdeke azt kívánja, hogy érdekeik szolgálatára a nyaralásra alkalmas községek szövetkezetekbe tömörüljenek. — A szervezetség eloszlathatná azokat a drágító körülményeket, amelyből a termelőnek semmi haszna, a köznek és a nyaraló vendégnek pedig csak kára van. De még tovább kell mennünk.

A nyáron forró és poros Alföldön járva sokszor tapasztaltam azt, hogy akinek nincsen nyaralásra ezer pengője, csak egy cserélheti fel nyári lakóhelyét, ha ismerőseihez, rokonaihoz megy, vagy összeköttetése révén talál megfelelő vidékre. A nagy hanggal hirdetett szállodákat nem tudja mindenki megfizetni. Pedig mily sok szép bükkvidéki községben található szép, tiszta szobára az alföldi, vagy városi nyaraló, ahol olcsó a tej, gyümölcs és minden hasznos táplálék.

Ha ezekben a községekben volna egy-egy a nyaralás ügyével foglalkozó szövetkezet a propagálással a község nyaraló befogadására való berendezettsége hirdetésével behatóan foglalkozhatna. Hivatalokat, érdekeltségeket, újságokat megkeresve, nagyon sok nyaralni vágyónak terelné magára a közönség a szövetkezet útján a figyelmét. De megkönnyítene a nyaraló helyzetét is. Mielőtt a nyaralásra elhatározná magát, a szövetkezet igazgatóságával levélben minden kérdést tisztázhatna. Ete-kintetben a legnagyobb fürdő, vagy nyaralóhelyeknél fellelhető kényelmet lehetne biztosítani, ami megint csak arra vezetne, hogy fokozni lehetne az érdeklődő község idegenforgalmát és gazdasági életét.

A szövetkezet lenne hivatott nyilvántartani azokat a lakásokat, amelyek nyaralás céljaira kiadók. Ennek berendezését esetleg kiegészítené a legszükségesebb butordarabokkal. Ha erre a célra nem volna készpénz tőkéje, egy kedvező kölcsönről gondoskodhatna. A butorokat a tagok rendelkezésére bocsátaná és az a szövetkezet tulajdonában maradna addig, amíg a tag az árát le nem törlesztené.

A szövetkezet igazgatósága berendezné az egyik legmegfelelőbb lakást étkező helyiséggel, ahol azonban rendszerrel a nyaraló jól és elfogadható árértékű étkezhetne. A konyha fentartásáról és a kiszolgálásról szintén a szövetkezet vezetősége gondoskodna.

Visszont a tagok terményfeleslegüket a szövetkezetnél napi áron mindig biztosan értékesíthetnék. — hiszen egy kis jóakarattal a mezőgazdasági kisüzemet különösen a nehezen szállítható és könnyen romlandó termények tekintetében lehet úgy irányítani, hogy a termelés tulsúlya (tej, tojás, gyümölcs, zöldség) nyárra, a főszezon idejére essek. Így eszik a téli értékesíthetősúlyos gondja.

Az ár tekintetében a megegyezésnél a szövetkezeti tag és a nyaraló vendég között mindig a szövetkezet vállalná a közvetítő szerepet. Ennek nagy jelentősége és igen sok előnye van. A dunántúli szarvasmarha tenyésztő egyesületek példájára akarok csak hivatkozni. Itt is az egyesület áll az eladó és vevő között. A tag mindig megnyugszik abban az árban, amit a tehénért az egyesület a vevőtől kér, vagy kap, mert tudja, hogy ő maga sem tudta volna jobban értékesíteni az állatot. De megnyugszik a vevő is, mert tudja, hogy méltányos árral áll szemben.

A szövetkezet vezetésében képviselve lennének a szövetkezet tagjai is és annak irányításában az egyes községek vezető intelligenciája is élénk szerepre lenne hivatva, amit különösen a hasonló természetű szövetkezet működése meg is kíván. Erre azonban tudom, hogy minden községben szívesen vállalkozik az intelligencia, mivel eddig is elől járt a nép gazdasági szervezetsége ki-fejlődésének előmozdításában.

Az egész község egyetemének életére kiszámíthatatlan előnyök szá-

maznának ebből az összefogásból. Most legfeljebb köznapon látják a körörvost egyes helyeken, ahol esetleg szívesen letelepedne egy orvos. A prakszisa az idény alatt ropant kibővílné. Ahol még nincs posta, távirat, villany, stb., az állam támogatásával gyorsabban volna létesíthető. A szövetkezeti szer-

vezkedés esetén könnyebben kaphatnának az egyes községek segélyt egészséges ivóvíz nyeléséhez. Minderre ilyenformán komoly jogállapot nyújtana a község fel-lendült önálló élete.

Egy szóval az ily irányú gazdasági szervezetség megteremtésével a vadregényes Bükknek szép fekvésű, tiszta, de gazdaságilag életképtelen és szegény faluskái jelen és jövő fejlődésüknek a legkeményebb ásványából képződött alapkővére kérhetnék Isten áldását, hogy az építés munkáját sikerrel folytathassák.

Mátyus Viktor.

A Bük nagy barlangjai

A Büktől északra, a Csonkaország határában van a teber-bérces, Galyaság. Ez a hegység a nagy Szilicei-fennsík déli kiugrása. Benne kanyargó-tátong Európa legszebb, legváltozatosabb barlangja a Baradla, az aggteleki csepkőbarlang.

A Galyaság a Bükkhöz hasonló. Közetei ugyanazok, sőt geológiai szerkezete is sokban hasonlatos. — Mindkét hegységben a karsztosodás, a mészkövek töbrökkel, barlangokkal való kilyukgatása nagymértékű. Még a karsztosodás geológiai kora is egyező.

A Baradlát sem egyszerre, hanem részletekben fedezték fel. 1825-ben még csak a felét ismerték, akkor nőt meg kétakkorára előzőleg ismert távolsága. Legújabbban (1925) Kaffka mérnök megint néhány száz méter fedezett fel hozzá. Még fontosabb az, hogy amit a magyar barlangkutatók már régóta sejtettek, de pénz hiányában „felfedezni” nem tudtak, a Baradla nyugati folytatását is sikerült már megtalálni. Sajnos, ezt a felfedezést már a megszálló csehek tették.

1911-ben, amikor a Magyar Barlangkutató Szakosztály (akkor még Szakosztály) megbízásából a szilicei karsztban jártam, boldogult Siegmeth Károly elnökünk jegyzékével indultam utnak. E jegyzékben mintegy negyven barlang szerepelt. Tanulmányutam során valamennyi barlangot felkerestem, ezenkívül még vagy negyvenet látogattam meg és körülbelül ugyanannyiról szereztem meg tudomást.

Igy állunk különben a bükkbarlangokkal is.

A bükki barlangok elhelyezkedéséből s alakulataiból az tűnik ki, hogy azok az Aggtelek környékével egyeznek. Ahogy Aggteleken a kicsi barlangokból a nagyra következethetünk, úgy a bükki kis barlangok is több nagy barlang jelenlétére utalnak.

S van még egy jellemző hasonlóság a két barlangvidék közt: a nagy források jelenléte és elhelyezkedése.

Vegyük előbb a kis barlangokat sorra.

A kis barlangok között többféle típust találunk. E típusok úgy a Galyaságban, mint a Bükkben egyeznek. Legfontosabb ezek között azok az aknaszerűen lemeződő sziklakürtök, amiket a Galyaság környékén zombolyoknak, vagy ördöglyukaknak neveznek. Ilyenek a Bükkben is vannak, ilyen pl. az Uj-Massa felett található Udvarkö (térkép: Sziklakapus viznyelő). Ilyen zomboly van még a legújabb adatok szerint egyebütt is.

Ezek a zombolyok nem a kőzet oldásának, hanem beomlásának következményei. Ezek csak úgy keletkezhetnek, ha alattuk már kész barlangi üreg tátong, melynek boltozata meggyengült. Nem okvetlenül szükséges, hogy a zomboly alatt feltételezett barlang boltozata közel érjen a felszínhez, mert bizony vannak barlangok, amelyek zombolyai 80–100 méter mélyek. Így a pelsőci Csengő-lyuk 90 méter, a bódvavölgyi Komjáti felett emelkedő Vecsem-bükk zombolyai pedig, melyeket a budapesti turisták tartak fel, 80–100 méter mélyek. Megesik, s ez talán gyakoribb eset, hogy a

zombolyok fenekét hatalmas törmelék borítja és az oldalt huzódó barlang bejáratait eltörlesztolja. A törmelék eltakarítása után azonban ami igen fáradságos munka, a barlangot megközelíthetjük.

A bükki zombolyok nem ilyen mélyek és tágasak, legalább azok, amiket eddig ismerünk, nem járhatóak végig. A további részletkutatásoknak kell majd eldönteni, hogy a bükki zombolyok voltaképpen milyen mélyen nyulnak bele a hegybe.

A zombolyok után a viznyelők a bükki „visszafolyók” utalnak a barlangokra.

E viznyelőkkel azonban óvatosan kell bánnunk. A viznyelőkben eltűnő, azaz „visszafolyó” csermely még olyan kicsi, hogy az nagyobb emberileg járható üregeket még nem igen oldhatott ki a mészkőben. A bükki nagy barlangokat tehát a „visszafolyók” felől nem igen tudjuk megközelíteni. Amellett meg van a visszafolyóknak az a tulajdonsága, hogy közeli csermelyük palás, tehát barlang képződésére alkalmatlan kőzetben fakkad s így a közeli mészkő is meg van ahoz, semhogy benne nagy üregek keletkezhetnének.

A nagy barlangok megközelítését felülől a zombolyokon át, alulról pedig a nagy u. n. karsztforrásokon keresztül kell megközelítenünk.

A Bükkben sok a karszt-forrás. Ezek voltaképpen nem is források, hanem ama csermelyeknek a kifolyásai, amelyek fenn a Bükkben a „visszafolyásban” tűntek el. Minden karszt-forrás egy barlangi patak kifolyása. Hogy a kifolyás helyén rendszerint nem találunk tátongó barlangot, annak oka az, hogy a leomló törmelék a kifolyás üregeit eltemeti. Gyakori eset azonban az is, hogy az aránylag gyorsan bevágódó karszt-völgyek mentén a barlangi patakok kifolyása fokozatosan alászáll és a magasabban fekvő barlang vize jóval alább talál kifolyást. — Ugyanezt tapasztaltuk a Baradlánál is. Itt is a Jósvaló felett található nagy forrás alacsonyabban van, mint a barlang. A barlangban még tágas mederben folydogáló patak a barlang végén szűk üregekben tűnik el és bejárhatóan utakon át lentebb törtet a napvilágra.

A Baradla patakhoz hasonló viszonyokra kell számítani a Bükkben is. Számolnunk kell azzal, hogy a keresett nagy barlangot nem a karszt-forrás nivójában, hanem esetleg több tízméterrel fölötte fogjuk megtalálni. Ezért fontos a nagy források környékének minél tüzetesebb megvizsgálása.

A nagy források tájékán minden üreg, minden lyuk figyelmet érdemel, sőt amennyire lehet, azokat térképen is rögzíteni kell.

Különös figyelmébe ajánlom a barlangkutatóknak a barlangok környékének téli kutatását is. — A nagy barlangok téli melege (+7–12°-os) levegője helyenkint a felszínre tör és ahol kár, ott a havat elolvastja. Esetleg párák és ködök is jelzik a „szellőző lyukak” helyét. Telen, hótakarónál a szellőztetőket könnyebben tudjuk megtalálni, mint nyáron, amikor a barlangokból kiáramló hideg levegőt mi látható jel sem árulja el.

A Bükkben nem egy, de több nagy, illetve karszt-forrás van. Pl. a Szinva, Garadna, Gallya, Szalajka stb. forrásai. Mindegyik forrás önnálló barlangi patak kifolyása. Egyik a másikkal nincs földalatti összeköttetésben, mert valamennyi között magasan fekvő, földalatti vízállást huzódik. Ahogy a felszíni patakok vízterülete is — rendszerint — nem érintkezik a vízállástól át a másik patak vizével, ugyanúgy a barlangi patakok sem érintkeznek egymással vízállástólukon át. Csak lefele irányuló összefolyás van a patakok között, csak egyesülés. Ugyanezt lehet feltételezni a Bükk X. földalatti vízrendszerével. Még a Szinva s a beleje folyó Garadna közt sem várható földalatti összeköttetés.

Kutassák tehát a bükkvidéki barlangkutatók továbbra is minden karszt-forrás vizgyűjtőterületét. — Bizton hiszem, hogy a sok évi kutatás eredménye nem egy, hanem több nagy barlang felfedezése lesz.

Kitartó munkát és sok szerencsét a további kutatásokhoz.

Strömpl Gábor dr.

Kellemes érzés
az, ha az ember jól van beretválva. Biztosíték erre a Rotbart penge

ROTBART MOND-EXTRA

ROTBART
SONDERKLASSE

MOND-EXTRA
GOLD